

02/10/2024

**Türkiye Down Sendromu Derneği İstihdam +1 Programı
Ve
Türkiye’de Destekli İstihdamın Güçlendirilmesi İhtiyaç Analiz Raporu**

İstihdam +1 Programı, Down sendromlu bireylerin iş hayatına katılımını ve çalışma ortamında sürekliliğini sağlamak için hazırlanmış bir destek programıdır. Dünyada özel gereksinimli gruplar için kullanılan en etkili istihdam modeli olan Destekli İstihdam Modeli temel alınmış ve ülkemiz koşullarına uygun olarak Türkiye Down Sendromu Derneği tarafından geliştirilmiştir. 2012 yılından beri uygulanan program %85 istihdam sürekliliği ile Down sendromlu ve diğer zihinsel özel gereksinimli bireylerin istihdamında en başarılı model olarak bilinmektedir. Başarısının en önemli ögesi her zaman aktif olarak tüm tarafları destekleyen, aile, aday ve şirket arasında bir köprü görevi görerek, eğitimler ve süpervizyon ile taraflara kolaylaştırıcılık yapan iş koçlarının bulunmasıdır.

Program “Doğru İşe Doğru İnsan” ilkesine dayanmaktadır. Programın amacı sadece Down sendromlu birey için bir iş bulmak değil, aynı zamanda gerçek iş gereksinimlerinin karşılandığı, bireyin iş yerinde bağımsız olarak çalıştığı, ilgili tüm taraflar için sürdürülebilir ve üretken bir istihdam ilişkisi yaratmaktır. Bu süreç içerisinde iş koçları iş başında 2 hafta yeni çalışana eşlik etmekte sonrasında kişinin gerçek bir çalışan olarak kurumda çalışması ve bağımsızlık kazanması için takip sürecini uzaktan yürütmektedir. Destekli istihdamın en önemli hedefi Down sendromlu ve diğer zihinsel özel gereksinimli bireyin bağımsız olarak iş yerinde çalışabilmesidir.

Sayılarla Türkiye Down Sendromu Derneği İstihdam +1 Programı

Bu program ile şu kazanımlar sağlanmıştır;

- 18 Şehirde 50 farklı firmada 123 Down Sendromlu Birey İstihdamı
- 23 İş koçu eğitimi
- 318 işletmede 4344 personel eğitimi
- Down sendromlu bireylere 328 saat işe hazırlık ve 13.340 saat iş başı eğitimi
- 170 İŞKUR personeline destekli istihdam güçlendirme eğitimi
- Engellilik ve İstihdam Saha Araştırma Rapor Kitabı, Özel Gereksinimli Bireyler İş Yaşamında Kitabı ve Destekli İstihdam İş Koçluğu Eğitim Kitabı
- Down Sendromlu Bireylere Yönelik 6 çevrim dışı eğitim modülü
- Firmalara yönelik 3 eğitim modülü
- İş koçlarına yönelik 3 eğitim modülü
- %85 oranında istihdam sürekliliği

Neden Destekli İstihdam Modeli?

- Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi ile Uyumlu Olması:** Destekli İstihdam Modeli, özel gereksinimli bireylerin, diğer bireylerle bir arada çalışmasını sağlayan kapsayıcı bir yapı sunar. Bu model, uluslararası insan hakları standartları ve BM Engelli Hakları Sözleşmesinin ayrımcılık yapılmaması ve eşitlik ilkesi ile tam uyum içerisindedir.
- İş Başında Öğrenme Fırsatı Sunması:** Destekli İstihdam Modeli, işin gerekli desteklerle iş başında öğrenilmesini sağlar. Özellikle Down sendromlu ve diğer zihinsel özel gereksinimli bireyler için öğrenilen bilgilerin genelleştirilmesi güç olabilir. Farklı ortamlarda edinilen becerilerin iş yerine taşınması, ek çaba ve zaman gerektirebilir. Ancak, destekli istihdam sayesinde iş koçu, bireyin çalışacağı iş yerinde ve alanda gerekli desteği sunarak işin iş başında öğrenilmesini sağlar ve böylece süreci kolaylaştırır ve hızlandırır.

02/10/2024

- c. **Hayatın Simülasyonunun Mümkün Olmaması:** İş hayatında karşılaşılabilecek durumların bir eğitim ortamında tamamen canlandırılması mümkün değildir. Destekli İstihdam Modeli, bireyin gerçek iş ortamında deneyim kazanarak öğrenmesini sağlayarak hem daha etkili hem de tasarruflu bir yöntem sunar.
- d. **Kişiyeye Özel Destek Sağlama:** Bu model, ihtiyaç duyulan her aşamada bireye, ailesine, iş yerine ve çalışma arkadaşlarına onların koşullarına uygun bireyselleştirilmiş desteği sunar.
- e. **Çalışan Kimliğine Saygı:** Özel gereksinimli bireyler, doğru destekle iş yerine adaptasyon sağladıklarında verimli ve etkin bir şekilde çalışabilmektedir. Destekli İstihdam Modeli, Down sendromlu ve diğer zihinsel özel gereksinimli bireylerin iş hayatında çalışan kimliklerine saygı gösterilmesini ve iş yerinde değer görmelerini sağlamaktadır.
- f. **Bilinçli İş Yerleri:** Destekli istihdam modeli, özel gereksinimli yetişkinlerin eşit haklar ve fırsatlarla, her iş yerinde çalışabilmelerini sağlamak amacıyla iş yerlerine ve çalışanlarına eğitimler sunar. Bu eğitimler, kapsayıcı ve bilinçli bir toplumun oluşmasına katkı sağlamaktadır.
- g. **Destekleyici Aileler:** İş koçları, ailelere eğitim vererek çocuklarını birer yetişkin olarak kabul etmelerini ve onlara nasıl doğru destek verebileceklerini öğretmektedir. Bu sayede, aileler çocuklarının iş hayatına uyum süreçlerinde etkin bir rol oynamaktadırlar.
- h. **Donanımlı Özel Gereksinimli Bireyler:** İş koçları, özel gereksinimli bireylere iş hayatına hazırlık aşamasında kapsamlı eğitimler vermekte ve çalışma süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları aşmalarında destek sağlamaktadır. Bu sayede, bireylerin kendilerini sürekli geliştirme imkânı sunulmaktadır.
- i. **Sürdürülebilir İşler:** İş koçları, bireylerin istihdam sürekliliğini sağlamak amacıyla iş yerlerine, ailelere ve bireylere sürekli danışmanlık hizmeti vermektedir. Bu yaklaşım, özel gereksinimli bireylerin uzun vadeli ve sürdürülebilir istihdam süreçlerine katılımını güvence altına almaktadır.

Adımlarla Türkiye Down Sendromu Derneği İstihdam +1 Programı

- Firma analizi
- Adayların değerlendirilmesi
- İş görüşmesi sürecinin organize edilmesi
- Firma personel eğitimlerinin verilmesi
- Aday ve aile eğitimlerinin verilmesi
- İş analizinin yapılması ve öğretimin planlanması
- İş başı eğitimlerin verilmesi
- Kariyer gelişim takibinin yapılması
- İhtiyaç halinde yerinde veya uzaktan süpervizyon

Down Sendromlu ve Diğer Zihinsel Özel Gereksinimli Bireylerin İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri

İş Koçu İstihdamı

İş Koçları destekli istihdamın en önemli unsurudur. İş koçlarının yetiştirilmesi ve finansmanı konusunda bir sistemin kurulması ihtiyacı vardır. Engelli personel çalıştırma zorunluluğu olan firmalarda iş koçu bulundurma zorunluluğu getirilebilir, firmalara iş koçu çalıştırması karşılığı ek teşvikler sunulabilir.

02/10/2024

İŞKUR Yönetmeliklerinin Düzenlenmesi

İŞKUR'da görevli engelli iş ve meslek danışmanlarının iş koçu olarak sahada aktif çalışmasını sağlayacak düzenlemeler planlanmalıdır. Bunun yanısıra nitelikli hizmet sunabilmeleri ve yerleştirme eşlik sürecinde yer alabilmeleri için İŞKUR'da çalışan iş koçu sayısı artırılabilir.

İş Koçu Destekli İstihdam Projelerinin Desteklenmesi

İşkur ve Çalışma Bakanlığı aracılığı ile destekli istihdama yönelik projeler desteklenebilir. Örneğin açık kotalar sebebi ile kesilen cezalar destekli istihdam projelerine yönlendirilebilir.

Yarı Zamanlı Çalışma, Emeklilik Yaşı ve Sigorta Primi

Engelli çalışanların erken emeklilik hakkı bulunmaktadır. Fakat Down sendromlu ve diğer zihinsel özel gereksinimli bireylerin istihdama katılma yaşı daha yüksek olduğundan, bunun yanısıra daha erken yaşlanabildiklerinden ek olarak bir kısmının da sadece yarı zamanlı çalışmaya uygun olmasından dolayı erken emeklilik için gerekli şartları tamamlamama durumları oluşmaktadır. Yarı zamanlı çalışma veya iş hayatına geç atılabilmekten kaynaklı durumlar için erken emeklilik konusunda bu bireylere ek bir düzenleme getirilebilir.

Kota Uygulamaları

İstihdam politikalarından bir tanesi %3 kota uygulamasıdır. Bu uygulamaya istinaden özel gereksinimli bireyler çalıştırma zorunluluğu olan firmalar tercihen en az sorun yaşayacağını düşündüğü gruplara yönelmektedir (Ortopedik engel vb.). Down sendromlu ve diğer zihinsel özel gereksinimli bireyler maalesef en az istihdam edilen gruplardan bir tanesidir. Kota sistemi içerisinde farklı özel gereksinim grupları için ek kotalar oluşturulabilir. Bir diğer seçenek olarak ise istihdamı daha zor olan özel gereksinim gruplarında istihdam sağlayan firmalara ek teşvikler verilebilir veya kota hesaplamalarında katsayı uygulaması yapılabilir.

Sosyal Yardımların Kademeli Olarak Kesilmesi

Günümüzde özel gereksinimli bireylerin faydalandığı bazı sosyal yardımlar bulunmaktadır. Ancak bireyler işe başladığı andan itibaren bu yardımlar kesilmektedir ve aksi bir durumda yardıma tekrar başvurup tekrar hak kazanmak zaman almaktadır. Bu istihdama katılım isteğinin önünde bir engel yaratmaktadır. Buna ek olarak Down sendromlu ve zihinsel özel gereksinimli bireyler çoğunlukla asgari ücret ile çalışabilen iş pozisyonlarında yer aldığından ve özel durumlarından kaynaklı giderleri yüksek olduğundan yardımların kesilmesinden olumsuz olarak etkilenmektedir. İrlanda modelinde olduğu gibi çalışan Down sendromlu ve diğer zihinsel özel gereksinimli bireylerin sosyal yardımlarının gelirlerine göre kademeli olarak kesilmesi, tamamen kesilmemesi yöntemi uygulanabilir. Kısaca sosyal yardımların bu bireyler için alınan maaşa ve giderlere göre değerlendirilerek kademeli olarak kesilmesine yönelik düzenlemeler yapılabilir.